

הצעותיה של הוועדה
לענייני ביקורת המדינה
לדו"ח השנתי 24

הצעות הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדו"ח השנתי 24 של מבקר המדינה כפי שאושרו על ידי הכנסת

חלק א'

1. מאזן זכויות והתחייבויות של המדינה ליום 31.3.1973 (משרד האוצר — אגף החשב הכללי)

א. סיכום זכויות והתחייבויות של המדינה

הוועדה מודאגת מהמשך העלייה בקצב הגידול של עודף ההתחייבויות על הזכויות שהגיע ל-25,559 מליוני ל"י ליום 31.3.1973 וזאת בשל ההודקקות הגוברת והולכת לכספי מלוות ואשראים גם לשם מימון הוצאות בטחון, קליטת עליה ושירותי רווחה ואפילו למימון התקציב הרגיל. לדעת הוועדה על הממשלה לעשות ככל יכולתה על-מנת לצמצם את גידול הפער, שבין התחייבויות המדינה לזכויותיה הרשומות במאזן המדינה.

ב. תשלום על-חשבון מימוש ערבויות

הוועדה תמימת דעים עם דעת הביקורת שמן הראוי לתקצב את מלוא התשלומים עבור מימוש ערבויות המדינה. הוועדה רושמת לפניה, את הודעת שר האוצר שהוא יפעל בהתאם.

ג. "ערד" — תעשיות כימיות

הוועדה רושמת לפניה את מימצאי הביקורת, בדבר גידול מצבת החובות של ערד-תעשיות כימיות ליום 31.3.1973 בסכום של 13.0 מליון ל"י כהלוואה וסך של 1.4 מליון ל"י כהלוואה שטרם נקבעו תנאיה וכן את המידע הנוסף שהביא המבקר בפני הוועדה.

הוועדה קוראת לכל הרשויות הנוגעות בדבר, לעשות ככל יכולתן על-מנת להביא להבראת המפעל.

ד. מפעלי טקסטיל בית-שאן וצרת בע"מ

הוועדה רושמת לפניה את מימצאי הביקורת, בענין מכירת מניות בחברה הנ"ל.

הוועדה מפנה תשומת לב משרדי הממשלה להערות הביקורת, שגם במקרים שבהם מכירת מפעלים יש להם השלכות חברתיות כלכליות לאזורי פיתוח, מן הראוי שיוערכו כראוי כל המשמעויות העסקיות של התנאים עליהם מוסכם עם החברות הרוכשות.

ה. התחייבויות חוזיות של המשרדים

הוועדה תמימת דעים עם הביקורת, בדבר הצורך בריכוז מידע על מלוא ההתחייבויות שמשרדי הממשלה נטלו על עצמם ובהנהגת שיטת רישום ודיווח אחידה ומשמעותית.

הוועדה רושמת את הודעת שר האוצר, שיפעל בהתאם ושנעשו כבר הצעדים הראשונים ע"י החשב"ל לביצוע המלצות הביקורת.

ו. מלווה חברות הביטוח

הוועדה רושמת לפנייה את מימצאי הביקורת. כן רושמת הוועדה לפנייה את הודעת החשב הכללי, שוועדת השרים לענייני כלכלה מינתה ועדה בראשותו ע"מ לבוא במגע עם חברות הביטוח בדבר תיקון התנאים המובטחים לחברות הביטוח.

הוועדה קוראת לוועדה זו לקחת בחשבון את המלצות הביקורת בנושא זה.

ז. הסדרי ביטוח הצמדה – ביטוח שער

בעקבות מימצאי הביקורת, פונה הוועדה לאוצר לגבש קריטריונים יותר מוגדרים בנושא ביטוחי שער מטבע. הוועדה רושמת לפנייה את העלאות הפרמיה הנובעות מהעליה שחלה בשערי הריבית של האשראי המכוון שמקורו במט"ח וכן את ההעלאה הישירה של שיעורי הפרמיה הנקבעים לגבי עיסקות ספציפיות ע"י החשב הכללי.

ח. ביטוח הצמדה למדד

הוועדה רושמת לפנייה את ההעלאות האחרונות בשיעורי הריבית להלוואות להון חוזר, להלוואות פיתוח ולהלוואות אחרות שפירושן צמצום הפער שבין ההתחייבויות שהאוצר נטל על עצמו, בגין ביטוחי ההצמדה למדד, וקוראת למשרדי הממשלה להמשיך ולצמצם פער זה.

הוועדה קוראת לאוצר, לגבש גיבוש יתר את הקריטריונים שלפיהם, מוענקים על-ידו ביטוחי ההצמדה.

הוועדה קוראת לאוצר, לזרז את ביצוע המלצותיה הקודמות בתחום הארגוני והחשבונאי של נושא ביטוח ההצמדה.

2. מכירת חלק מהבעלות על בתי הזיקוק לנפט (משרד האוצר)

הוועדה מזדהה עם דעת הביקורת ורושמת לפנייה את תשובות שר האוצר למימצאים.

3. גביית מס הכנסה (מינהל הכנסות המדינה)

א. הוועדה רושמת לפנייה את מימצאי הביקורת, על הצורך בשיפורים נוספים, בגביית המגיע ובפרט בדבר פיקוח מוגבר על העברת גיכויים משכר ע"י מעבידים ועל מתן פטור מניכוי במקור לעצמאיים ולחברות. כן מצטרפת הוועדה לדעת המבקר, על הצורך בהקפדת יתר על גביית מס, שאיננו שנוי במחלוקת, לאחר השגה או עירעור במחלוקת ועל גבייה יעילה של הפרשי מס אחרי עריכת השומה.

ב. הוועדה רושמת לפנייה את הודעת שר האוצר ונציב מס הכנסה, על מאמצים שנעשים לשיפור נוסף בגביית המס בהתאם להמלצות הביקורת.

4. אישפוז חולי נפש (משרד הבריאות)

א. הוועדה בדעה אחת עם מבקר המדינה, שהיו ליקויים ברישומים של בתי חולים לחולי נפש, שמנעו בדיקה לגבי תקינות ניהול העניינים.

ב. הוועדה רושמת לפנייה, דיווח משרד הבריאות שנקט באמצעים, כדי להבטיח קיום קפדני של התקנות בנושאים שהועלו ע"י הביקורת וכן את הודעות משרד הבריאות שייזום שינוי חוק שיאפשר להרחיב את תחולת הגדרת האחראים לשיחרור חולה.

5. הקצאת קרקע למפעלים כלכליים (מינהל מקרקעי ישראל)

א. הוועדה מצטרפת לדברי המבקר, כי חלק הארי של העתודה הקרקעית, הלא גדולות של מדינת ישראל, נמצא בניהולו של מינהל מקרקעי ישראל. לפיכך, הפעולה של המינהל בהקצאת קרקעות למפעלי התיישבות ולמפעלי פיתוח כלכליים, כגון בתי מלון, מפעלי תעשייה ומלאכה, יש לה השפעה מרובה על קידום משק המדינה וביצוע מדיניות הממשלה בתחומי פעולות רבים. בנסיבות אלה ברור הצורך בקיום קפדני של נוהלי מינהל ציבורי תקינים.

בביקורת שנערכה, הועלו חריגים. הוועדה מצטרפת לדעת הביקורת, כי דרוש שהמינהל יתן הוראות מפורטות שיבטיחו את סדירות הפעולות, כדי שההסדרים הכלכליים וההתייחסות לסטות הספציפיות שנתקבלו בדרג מוסמך, יקוימו כלשונם וכרוחם, כאשר כל מקרה שבו נראה צורך לסטות מהסדר או לשנות החלטה קודמת, יובא לדיון מוקדם בדרג מתאים.

ב. קרקעות לבתי מלון בירושלים

הוועדה תמימת דעים עם מימצאי הביקורת, בדבר הצורך בשמירה קפדנית של הנוהלים בדבר מכירת קרקעות לבתי מלון ובעדכון השומה לתאריך. חתימת החווה.

ג. החכרת שטח מחנה צבאי בירושלים (אדמות שגור)

הוועדה רושמת לפנייה, את מסקנות ועדת הכספים בנושא זה, שהונחו על שולחן הכנסת ביום 9.7.74 ומצטרפת לשלוש המלצות של ועדת הכספים: —

(1) לא למכור את השטח האמור, אלא להציע לקונה לחכור.

(2) מאחר והשטח טרם נמסר ובינתיים חלה עליה גדולה בערכו, ותחול, כנראה, עליה נוספת עד לביצוע העיסקה, למצות את האפשרות של הערכה מחדש של הקרקע לתאריך המסירה בפועל, תוך זקיפה לזכותו של החוכר את כל הסכומים ששולמו בתוספת ריבית והצמדה, עד לתאריך ההערכה מחדש.

(3) לרשום הודעת מינהל מקרקעי ישראל, כי המינהל, על דעת שר החקלאות ומנכ"ל משרד האוצר, קיצר את תקופת תוקף השומה של הקרקע המוקצית ליזמים משנה לשישה חודשים. לאחר תקופה של שישה חודשים, תיערך הקרקע מחדש.

בנוסף לכך, רושמת הוועדה לפנייה הודעת שר האוצר, כי מינהל מקרקעי ישראל יבדוק את האפשרות לשנות את תנאי העיסקה.

ד. מכירת בנין האופרה, בנין סן-רמו בתל-אביב

הוועדה מצטרפת לדעת מבקר המדינה, שהמינהל היה חייב לפי החלטות הממשלה, למכור את השטח רק באישור ועדת השרים וכי היה צורך לקיים הערכה חדשה של השמאי, קרוב לביצוע העיסקה.

ה. הקצאת קרקע למפעלים כלכליים

הוועדה רושמת לפניה הודעת שר האוצר ומינהל מקרקעי ישראל, כי בנוסף להוראה הכללית הקיימת, כי לא ימכור מינהל מקרקעי ישראל כל שטח בלי מכרז, הנה בעתיד רשאית רק ועדת משנה של ועדת השרים לענייני כלכלה, המורכבת משה שרים, לאשר פטור ממכרז למשקיעי חוץ. הוועדה בדעה, כי בנסיבות האינפלציה, אין לקבוע ערך שטח, אלא על פי הערכה שנעשתה תוך שלושה חודשים לפני ביצוע העסקה.

6. עיסקאות עם חברה מסחרית בחו"ל (משרד הבטחון)

א. הוועדה מקבלת את מימצאי הביקורת, שהסדרי התשלום המיוחדים, שהיו למשרד הבטחון, עם מנהל החברה, אינם תואמים ניהול ממשלתי תקין של ענייני כספים.

ב. הוועדה רושמת לפניה, הודעת משרד הבטחון שהוא הפסיק, באופן מוחלט, את הסדרי התשלום המיוחדים, החל בשנת הכספים הנוכחית.

ג. הוועדה מזדהה עם מימצאי הביקורת, המצביעים על כך שהתקשרויות משלחת משרד הבטחון בחו"ל, עם החברה, עדיין מהווים חלק עיקרי מקנייתיה כקבוצת מוצרים חשובה. מעמד הבלעדיות שהוענק לחברה, מפריע למשלחת בהתקשרות ישירה עם יצרן, שממנו נדרש ידע לייצור בארץ והיידע נרכש רק לאחר שמנהל החברה השיג את התנאים שדרש, שלא היו נוחים למשרד.

ד. הוועדה רושמת לפניה את הודעת שר האוצר, שבעקבות הביקורת, יערוך משרד הבטחון בדיקה נוספת של הנושא.

ה. הוועדה מציינת, כי מבקר המדינה הביא מימצאים נוספים של הביקורת ביום 11.2.1974 לידיעת שר הבטחון ושר האוצר, בהם הצביע על הצורך בבדיקה מקיפה ומעמיקה של הנושא.

ו. הוועדה רושמת לפניה, כי מונחה במשרד הבטחון ועדה פנימית לבדיקה מקיפה ומעמיקה של הנושא.

ז. הוועדה מבקשת ממבקר המדינה, לעקוב אחרי עבודת הוועדה הזאת ולהמציא לוועדה לביקורת המדינה, מימצאי הביקורת לאחר שהוועדה הפנימית תסכם מסקנותיה.

7. עבודות בינוי (צבא הגנה לישראל)

א. הוועדה מייחסת חשיבות רבה לדרכי הטיפול במסירת עבודות לקבלנים והיא בדעה אחת עם מבקר המדינה שבעבודות שניתן להזמין בדרך של מכרז, יימסרו בדרך זו ובאמצעות אגף הבינוי והנכסים במשרד הבטחון.

ב. כן מאמצת הוועדה המלצת הביקורת בדבר הצורך בהתאמת המצעים המינהליים ונוהלי העבודה, בהתחשב עם גידול היקף עבודות הבינוי המבוצעות על-ידי יחידות הבינוי עצמן ובעזרת הקבלנים.

ג. הוועדה רושמת לפניה את הודעת נציגי הצבא שבמקרים שהתגלו עבירות פליליות, הועמדו הנוגעים בדבר לדין.

ד. הוועדה רושמת לפניה את הודעות נציגי הצבא על האמצעים שנקטו לשיפור סדרי העבודה של יחידות הבינוי ועל הקמת יחידות פיקוח מיוחדות למטרה זו.

ה. כן רושמת לפניה הוועדה את הודעת נציג הצבא, שלרגל שינויים במחירי הבינוי, יש בדעתם לשנות את ההרשאה, לפיה רשאים מפקד מרכז בינוי ומפקדי יחידות בינוי, לאשר הזמנה ישירה מקבלן מ-10,000 ל"י עד לגבולות של 40,000 ל"י.

8. ביטוח אמהות (המוסד לביטוח לאומי).

א. מענק לידה – קביעת סכום המענק

הוועדה מזדהה עם דעת הביקורת שיש לשקול את האפשרות לקבוע קריטריונים, בדבר אופן החישוב של המענק לצידוד והצמדתו למדד מסויים, דבר העשוי למנוע את הצורך בהתדיינות בין הגורמים השונים אחת לשנה.

הוועדה רושמת לפניה את הודעת שר האוצר, שהוא מקבל את הצעת הביקורת והמוסד לביטוח לאומי יגבש הצעה בנושא זה.

ב. ביצוע תשלומים של מענק הלידה

הוועדה מצטרפת לדעת הביקורת, כי על המוסד לביטוח לאומי, גם לאחר ביצוע התשלום, להמשיך לבדוק את מצב הביטוח של עובדות עצמאיות וכן עליו לוודא, כי הסניפים יחדשו את הטיפול בתביעות למענק לידה, אשר הופסק במקרים שהיולדת לא מסרה את הפרטים המבוקשים.

הוועדה רושמת לפניה את הודעת שר האוצר, כי המוסד לביטוח לאומי, יפעל בהתאם להמלצות הביקורת.

ג. תשלום מענק לידה בבתי חולים ובאמצעות שלושת הבנקים

הוועדה מציינת, כי בעקבות הביקורת, הודיע מנהל המוסד לביטוח לאומי, כי האגף למחקר ותכנון של המוסד, יבחון את העניין תוך מגמה לקבוע שיטה אחידה בתנאים שייקבעו.

הוועדה רושמת לפניה את הודעת מנהל המוסד לביטוח לאומי, כי בעקבות הביקורת ביטל המוסד את הסידורים העודפים המיוחדים, לגבי שני הבנקים והשווה אותם לסידור שהיה עם הבנק הראשון.

ד. דמי לידה

הוועדה בדעה אחת עם מבקר המדינה, כי רצוי לבדוק מחדש את תנאי הזכאות לדמי לידה, במגמה למתן במידת האפשר, את המעבר החד בין זכאות מלאה, לזכאות למחצית ההקצבה וחוסר זכאות, כגון על-ידי קביעת שיעורים מדורגים של דמי הלידה בהתאם לתקופת העבודה.

ה. כיסוי הפסד השכר בתקופה של "שמירת הריון"

הוועדה מאמצת את הצעת הביקורת, בדבר חשיבות במתן סיוע לנשים, שלשם שמירת הריון, נאלצות לשכב ונעדרות בשל כך מהעבודה לתקופה ממושכת, דבר הנוגע לציבור לא קטן של מבוטחות.

הוועדה פונה למוסד לביטוח לאומי, להביא את הנושא לדיון במועצת המוסד ומינהלתו בהתאם להמלצות הביקורת.

ו. הסעת יולדות לבית החולים

הוועדה רושמת לפניה את הודעת שר האוצר, כי בעקבות הביקורת יבדוק המוסד לביטוח לאומי ביסודיות, את הנושא הסעת יולדות, ויגבש הצעות שיובאו לדיון ברשויות המוסד.

9. תובלה בשעת חירום (משרד התחבורה)

א. הוועדה מזדהה עם דברי הביקורת ורושמת לפניה את קביעתו של המבקר, על הצעדים שנקט משרד התחבורה, תוך כדי הלחימה ובמיוחד לאחריה וכי הפעולות האמורות הן נושא להמשך הביקורת ובדיקתן על-ידי משרד מבקר המדינה — החלה.

ב. הוועדה רושמת לפניה את הודעת שר האוצר והמנהל הכללי של משרד התחבורה, על הפקת הלקחים לגבי ארגון מערך התובלה והפעלתו בשעת חירום. חלק מהלקחים שהופקו כבר מומשו ויתרם נמצאים בשלבי ביצוע.

10. היערכותו של מינהל ההרכשה והייצור בשעת חירום (משרד הבטחון)

א. הוועדה מזדהה עם מימצאי הביקורת, הוועדה מציינת, כי מנה"ר השקיע מאמץ ניכר, כדי לעמוד במשימה שהוטלה עליו לצרכי שעת החירום — אספקת טובין ושירותים לצה"ל בדחיפות.

ב. הוועדה רושמת לפניה את קביעת המבקר, כי עם סיום הביקורת, עוסק מנה"ר בהפקת לקחים, במגמה להתאים את ההסדרים האירגוניים ואת נוהלי העבודה לנסיבות החדשות.

ג. הוועדה בדעה אחת עם המבקר, כי בבוא מנה"ר לקבוע את התנאים הסופיים של ההזמנות, שנמסרו בתקופת החירום, דרוש שישקוד על השגת מיטב התנאים שניתן להשיגם בהתאם לנסיבות ולסבירות העיסקה.

ד. הוועדה רושמת לפניה את הודעת שר האוצר, על האמצעים שנקט מנה"ר לתיקון אותם הליקויים שהעלתה הביקורת.

11. שיחרור משירות חירום מסיבות משקיות (צבא הגנה לישראל)

א. הוועדה רושמת לפניה את מימצאי הביקורת, בדבר שיחרור משירות חירום מסיבות משקיות ועל האמצעים שנקט צה"ל בדבר יתר תיאום בין הגורמים השונים.

ב. הוועדה מפנה תשומת לב הממשלה בדבר הצורך בהנהגת הסדרים נאותים בעניין הליכי השחרור, שקידה להפעלתם התקינה, תוך תיאום מלא בין צה"ל וכל הגורמים האזרחיים.

12. תשלומים למשפחות חיילי מילואים בשירות חירום (צבא הגנה לישראל)

א. הוועדה מקבלת את דעת הביקורת לפיה —

העובדה שעלה בידי צה"ל לבצע כבר בסוף אוקטובר 1973, תשלום למאות אלפי מגויסים, היא הישג לא מבוטל שיש לזקפו לזכות ההכנות הטובות שנעשו. הליקויים שנתגלו בביצוע

התשלומים של צה"ל עצמו, נעוצים בעיקר במשמעת דיווח לקוייה ובעניין זה יש צורך בשיפור ניכר. עוד דרוש היה לעשות לאיתור המוטבים של אלפי שיקים שחזרו למח"ש.

תשלומי יתר ששולמו לחיילים מצה"ל ובעקבותיהן מקרן ההשוואה, היו בהיקף של מליוני ל"י. צה"ל מסתפק בניכוי תשלומים אלה רק מחיילים, שנקראו לשירות מילואים פעם נוספת. אין זה צודק, שמהם בלבד ייגבה תשלום היתר, ויש לדאוג לגבייה גם מאלה שלא שירתו כלל או לא נקראו שוב לשירות. גם על קרן ההשוואה לעשות לגביית תשלומי יתר ששילמה.

במגמה להיטיב את תנאי השירות, שונו במשך התקופה הנסקרת מספר פעמים הסדרי התשלומים ושיעוריהן. מבחינה מינהלית, היה הדבר כרוך בהפעלה ביוזמנית של שתי מערכות שונות, של צה"ל ושל קרן ההשוואה, שלא היו מתוכננות כלל לפעול בעת ובעונה אחת ובמשולב, והן שונות במידת התחכום, במיוחד מבחינות השימוש בעיבוד נתונים אוטומטי.

ב. הוועדה רשמה לפניה את הודעת מטכ"ל/אכ"א, על האמצעים שנקטו לתיקון אותם הליקויים שהועלו על-ידי הביקורת ועל הסיבות שהניעו את גורמי צה"ל לדחות גביית יתר מהחיילים.

ג. הוועדה רושמת לפניה את הודעת שר האוצר, לפיה קרן ההשוואה שבמוסד לביטוח לאומי, תבדוק את האפשרות לגביית תשלומי היתר וכן על דרישתו כלפי משרד הבטחון וביטוח לאומי להתאים את הנהלים ושיטות העבודה כדי להגיע לשילוב המערכות.

13. פעולות תע"ש בשעת חירום (התעשיה הצבאית)

א. הוועדה רושמת לפניה את דברי הביקורת בנושא כוח אדם ותוכנית העבודה וביצועה.

ב. הוועדה מציינת בחיוב את המאמצים שעשתה תע"ש ועובדיה בזמן מלחמת יום הכיפורים ובמצב הכוננות אחר כך.

ג. הוועדה רושמת לפניה את הודעת מנכ"ל משרד הבטחון ומנהל תע"ש על האמצעים שנקטו מאז הביקורת ועל השיפורים הניכרים מאז.

ד. כן רשמה לפניה הוועדה את הפעולות שתע"ש נוקטת על מנת להבטיח לעצמה את מירב העובדים בשעת חירום.

14. רשות השידור בשעת חירום (רשות השידור)

א. רשות השידור בשעת חירום

הוועדה מזדהה עם מימצאי הביקורת ועם סיכום פרק זה, על ידי המבקר האומר, כי בעוד שההכנות לטווח הארוך לא נעשו במרץ הדרוש והדבר נתן אותותיו בעת המלחמה, הרי פעולות רשות השידור בפרוץ המלחמה, נעשו ביעילות ובזכותן הושגו התוצאות החיוביות של שידורי הרדיו והטלוויזיה. שידורי ישראל שיקפו את הווי החזית וקישרו בכל שעות היממה בין החייל בחזית לאזרח בעורף. הטלוויזיה, שזו לה ההיערכות הראשונה לסיקור מלחמתי, הגיעה להישגים בכתבות חזותיות על המתרחש במערכות.

ב. הוועדה רושמת לפניה את הודעת יושב-ראש רשות השידור וממלאת מקום המנכ"ל ומנהל הרדיו, על האמצעים שנקטו לתקן אותם הליקויים שהועלו על-ידי הביקורת.

חלק ב'

1. סיוע להשקעות בתיירות (משרד התיירות)

הוועדה רושמת לפניה את מימצאי הביקורת בנושא.

הוועדה מקבלת את מימצאי הביקורת שבמשך שנים רבות לא היו קיימים בחברה לפיתוח מפעלי תיירות בע"מ, נוהלים בכתב לגבי ביצוע הלוואות וגביית חובות המלווים המפגרים בתשלומיהם.

עם זאת מציינת הוועדה, כי לתיקון מצב לא תקין זה, קבעה החברה לפיתוח מפעלי תיירות בע"מ בשנת 1973, נוהלים בכתב למתן הלוואות לשם מימון הפרוייקטים התיירותיים ודבר זה שיפר את סדרי הפיקוח וביקורת על מתן הלוואות וגבייתן.

באשר לפטור ממסים עקיפים, הניתנים ליוזמים של בתי מלון, קיבל שר האוצר את המלצת הביקורת לפיה על אגף המכס והבלו להיעזר במידע המצוי בחברה לפיתוח מפעלי תיירות, שבידה נמצא מידע רב על ביצוע הפרוייקטים.

הוועדה רושמת לפניה הערה זו של שר האוצר, ומקווה לשיתוף פעולה ותיאום הדוק יותר בין משרדי האוצר ומשרד התיירות בנדון וזאת על מנת להבטיח, כי ההטבה בדרך של פטור מותנה, תשרת אך ורק את מטרת עידוד התיירות.

הוועדה בדעה, כי משרד התיירות ומונהל מקרקעי ישראל, צריכים להתחשב יותר בצרכי סביבת האדם ורווחתו, בשעת הקצאת קרקעות ליוזמים הבונים פרוייקטים תיירותיים.

2. הקמת מרכזות טלפון (משרד התקשורת)

הוועדה מקבלת את מימצאי הביקורת בנושא הקמת מרכזות טלפון. הוועדה רושמת לפניה את הודעת המנהל הכללי של משרד התקשורת, כי הוא מקבל את כל דברי הביקורת, ויעשה כל מה שניתן לתקן בהתאם לדו"ח הביקורת. הוועדה מציינת, שחלה התקדמות ניכרת בהרחבת רשת הטלפונים ובמספרם. אמנם אין ההתקדמות מדביקה את הצרכים ההולכים והגדלים של המשק ושל הצרכן.

הוועדה מצטרפת לדברי מבקר המדינה וקובעת, שאחד הגורמים העיקריים לטיפול הממושך בהקמת מרכזות הטלפון, הוא ריבוי הגורמים המטפלים בנושא נוסף למשרד התקשורת וחוסר התיאום המספיק ביניהם. כן קובעת הוועדה, כי המשרד לא עשה די לרכישת מגרשים והקמת מבנים למרכזות טלפון, אף כי היה לו תקציב לכך שבסופו של דבר לא נוצל וכתוצאה מכך נגרמה עליית מחיר הקמת מרכזות.

הוועדה מציינת כי במקרים רבים משך הזמן להקמת מרכזות — מאז התחלת הטיפול במר- כות ועד להפעלתה בפועל, הגיע לתשע עד עשר שנים למרות ההערכה הכלולה בתכנית החומש של שירותי ההנדסה, שמשך הזמן להקמת מרכזות הוא חמש שנים במוצע.

הוועדה מאמצת המלצת הביקורת כי יש מקום להנהיג שיטת תכנון חדישה, כמו שיטת פ.ר.ט. לנוכח ריבוי הגורמים הקשורים בתהליך פיתוח רשת הטלפון וההכרח לתאם ביניהם.

הוועדה רושמת לפניה, כי הנהלת משרד התקשורת הודיעה, שבסוף 1973 היא התחילה להפעיל, בעזרת פירמה פרטית, שיטת פ.ר.ט. לגבי פרוייקטים שבביצוע.

הוועדה מאמצת ומחזקת המלצת המבקר, כי משרד התקשורת יפנה בפניה מוקדמת לוועדות המקומיות לתכנון ולבניה, שבעת הכנת תכניות מיתאר מקומיות, ילקחו בחשבון צרכיו של משרד התקשורת — למרכזות ובתי דואר ופונה למשרד הפנים ולמינהל מקרקעי ישראל לפעול בהתאם להמלצה זו.

בגלל חיוניותן של מרכזות הטלפון ובגלל האמרת מחיריהן של המרכזות, שבנייתן נדחתה, הוועדה בדעה אחת עם מבקר המדינה, כי רצוי שלא לכלול מרכזות טלפונים בעת הקפאת בניה ציבורית.

3. ניהול כוח אדם בהוראה (משרד החינוך והתרבות)

הוועדה רושמת לפניה את מימצאי מבקר המדינה בנושא.

הוועדה רואה בדאגה את העובדה, כי בשנת תשל"ג, הגיע מספר המורים הלא-מוסמכים ל-30% מכלל המורים החדשים ולאחרונה קולט משרד החינוך והתרבות מספר גדול של מורים לא מוסמכים.

הוועדה קובעת, שעל משרד החינוך והתרבות לעשות מאמץ ניכר ומתמיד, בכדי להגיע בהקדם לגמר העסקה של מורים בלתי מוסמכים. הוועדה דורשת מהמשרד להגיש לה תוך 6 חודשים, תכנית פעולה בהתאם.

הוועדה מציינת בדאגה, כי מבין בוגרי הסמינרים שהופנו ע"י משרד החינוך למחוזות, בשנים תשל"ב ותשל"ג רק כ-60% נקלטו בעבודה, והיא בדעה, כי על משרד החינוך והתרבות לבדוק את הסיבות לאי-קליטתם ונשירתם של בוגרי סמינרים רבים ממערכת החינוך.

הוועדה רושמת לפניה הודעת שר האוצר, כי המחקר על המניעים להתמדה ונשירה בהוראה, נמצא בשלבי ביצוע, על-ידי מכון הגרייטה סולד.

הוועדה רואה בדאגה את העובדה, כי חלק לא קטן מקרב המורים העולים שהיו בטיפול המשרד, לא נקלטו בסופו של דבר במערכת החינוך.

הוועדה קובעת, כי על משרד החינוך והתרבות לבדוק את כלל ההסדרים הקיימים לגבי גיוס עובדי הוראה כגון: מורים עולים, מורות שפרשו מעבודתן עקב לידה לאחר שקיבלו פיצויי פיטורין, מורים בחופשה ללא שכר, מורים שפרשו, וזאת במגמה להגדיל את כוח האדם בהוראה, בעל רמה נאותה במערכת החינוך.

באשר לשיבוץ עובדי הוראה במחוזות השונים, קובעת הוועדה, לפי מימצאי מבקר המדינה, כי לא תמיד נשמרו ההנחיות שקבע המשרד. שיבוץ המורים אינו מסתוים עד המועד שקבע המשרד בהודעותיו ואף לא עד תחילת שנת הלימודים עצמה. הוועדה מקבלת עמדת הביקורת, כי יש מקום לבדוק באופן יסודי את לוח הזמנים, כפי שנקבע ע"י משרד החינוך ולבחון אם הוא מעשי ועשוי להבטיח השלמתו של שיבוץ המורים במועד הדרוש.

הוועדה בדעה אחת עם הביקורת, כי על המשרד לשפר את סדרי גיוסם ושיבוצם של המורים. במגמה לייעל את מערכת החינוך על משרד החינוך, להסתייע במערך נתונים ממוכן, שיהיה מקיף ומעמיק יותר מזה הנמצא היום בידי המשרד.

4. ענף החלב (משרד החקלאות)

הוועדה רושמת לפניה את מימצאי הביקורת בנושא.

הוועדה קובעת, על סמך מימצאי הביקורת, כי החל משנת 1971, לא השיגה אספקת החלב את יעדי התכנון במידה ניכרת.

הוועדה מאמצת עמדת המבקר, כי משרד החקלאות השיג הישגים מצומצמים בלבד במושבם הצעירים והחלשים, כדי להביא להקמת משקי חלב מתמחים, כענף עיקרי במשק, תוך שימוש בטכנולוגיה מודרנית להגדלת התפוקה ולייעול העבודה.

הוועדה קובעת, כי הסכומים שהוקצבו ע"י המועצה לענף החלב בישראל ומשרד החקלאות, בשנים שלגביהן נערך הדו"ח, לעריכת מחקרים בענף החלב, נמוכים מאוד, גם בהשוואה להוצאות המחקר בענפי חקלאות אחרים.

הוועדה פונה לגופים אלה לעשות להרחבה ולהעמקה של המחקרים הטכנולוגיים, הפיסיו-לוגיים והכלכליים בענף החלב וזאת לשם קידום ענף החלב והעלאת איכותו של החלב.

הוועדה רושמת לפניה הודעת שר האוצר, כי משרד החקלאות והמועצה לענף החלב, ינקטו צעדים להגדלת היקף המחקרים.

הוועדה מציינת בצער, כי המלצות "ועדת ההיגיינה" שהוקמה ע"י המועצה לענף החלב, ושעיקרן קביעת דרגות לסיווג חלב בהתאם לאיכות, ותקנים בדבר בדיקת טיב החלב, איסופו והובלתו — לא בוצעו.

הוועדה מציינת, כי המצב ההיגייני של הרפתות במשקים המשפחתיים ובחלק מתחנות האיסוף, איננו משובע רצון ומן הראוי שמשרד החקלאות ומשרד הבריאות יפעלו לפרסום תקנות שיסייעו בהפעלת פיקוח נאות על הרפתות והבטחת טיב החלב.

הוועדה רושמת לפניה הודעת שר האוצר, כי הוועדה הבין-משרדית (החקלאות והבריאות) בהשתתפות נציגי המועצה לשיווק חלב והתאחדות מגדלי הבקר, מעבדת תקנות לרפתות במסגרת חוק "רישוי עסקים", להבטחת תנאי תברואה נאותים בהן.

הוועדה קוראת למשרדי החקלאות והבריאות להגביר את פעולותיהם בפיקוח על החלב, החל משלב ייצורו ועד להספקתו לצרכן.

הוועדה קובעת, כי במשך השנים צומצם הפער בתמיכה בין החלב לבין מוצרי חלב אחרים ופונה לממשלה לעשות לחיסולו של פער זה.

הוועדה ממליצה, שבמסגרת הסדר הסובסידיות החדש, תינתן עדיפות לתמיכה בהזלת חלב לשתיה (שהוא מצרך חיוני) מעבר לתמיכות להזלת מוצרי חלב אחרים.

5. טיפול בנכסי הקדשות מוסלמיים (משרד האוצר — אפוטרופוס לנכסי נפקדים — ועדי נאמנים)

הוועדה מאמצת את מימצאי הביקורת החמורים בנושא זה.

לפי מימצאי הביקורת, היו מקרים מספר בהם שוחררו נכסי הקדש מוסלמיים, בטרם נתקבלה המלצת הוועדה הסטטוטורית במועד, נדרש על פי החוק. הוועדה רושמת לפניה את הודעת שר האוצר, כי להבא יימנע האפוטרופוס מלחתום על תעודת שחרור נכס, לפני מתן המלצת הוועדה הסטטוטורית.

מימצאי הביקורת הראו, כי ניהול הנכסים שבידי ועדי הנאמנים, במשך שנים רבות, לא היה תקין והראה ליקויים רבים.

הוועדה רושמת לפניה הודעת מבקר המדינה, כי ביולי 1974, הודיע לו היועץ המשפטי לממשלה, כי יוכנו תקנות בנושאים הבאים: אופן ניהול עבודת ועדי הנאמנים ושמירת רשומות; דרך עשיית עסקאות, לרבות החובה לקיים מכרז והחובה לקבל הערכת שמאי; שיטת חישוב דמי חכירת נכסים; שמירת תיעוד; דרך הבאת תקציב לאישור הממשלה; סדרי רישום; ביקורת ועוד.

לוועדה נמסר, כי תקנות אלה נמצאות בהכנה והיא פונה לגורמים הנוגעים בדבר להחיש את פרסומן.

הוועדה מקבלת את מימצאי מבקר המדינה, לפיהם לא הובאו לאישור הממשלה תקציביהם של ועדי הנאמנים, כנדרש בחוק.

הוועדה רושמת לפניה הודעת שר האוצר, כי "על המשרדים הנוגעים בדבר לוודא שהצעות התקציבים של ועדי הנאמנים יובאו לאישור הממשלה".

הוועדה קובעת, כי ההחלטה שמשרד הדתות יוודא ניהול חשבונות ע"י הוועדים ויהיה אחראי לבקורתם השוטפת, לא בוצעה כנדרש במשך שלוש השנים האחרונות.

הוועדה קובעת, כי משרד הדתות צריך להגביר את הביקורת, הפיקוח וההדרכה של ועדי הנאמנים ורושמת לפניה הודעת שר האוצר, כי על משרד הדתות להגביר את ההדרכה והפיקוח של ועדי הנאמנים בנושאי הניהול הכספי.

6. אחזקת רכב קרבי ותובלתי (צבא הגנה לישראל)

הוועדה רשמה לפניה מימצאי מבקר המדינה ושמעיה הסברי הגוף המבוקר והשגות מבקר המדינה לגביהם.

הוועדה תמימת דעים עם מבקר המדינה שהוראות המטכ"ל והרישומים בדבר הביצוע של פעולות אחזקה של ציוד צבאי, צריכים להיות מעודכנים, שלמים ומחייבים במידה הדרושה, בכדי לאפשר לביקורת לבדוק מבחינתה רמת ההחזקה וזאת כמובן בנוסף לאחריות הבדיקה בענין זה, המוטלת על צה"ל עצמו.

7. דו"ח שר האוצר על ביצוע הצעות ועדת הכספים

הוועדה לענייני ביקורת המדינה מציינת, על פי פרקי המעקב שבדו"חות השנתיים של מבקר המדינה ועל פי דו"ח הביצוע של שר האוצר לדו"ח השנתי מס' 22 של מבקר המדינה, כי בנושאים שסיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים, שאושרו ואומצו ע"י הכנסת התייחסו אליהם, נקטו פעולות לתיקון הליקויים בהתאם להמלצות ועדת הכספים.

עם זאת, הוועדה לענייני ביקורת המדינה מציינת בצער, שמבין 17 הנושאים מהדו"ח השנתי מס' 22, שהוועדה דנה בהם, עדיין אין התקדמות מספקת בנושאים הבאים: קרן למימון יצוא שירותי הנדסה (משרד האוצר); סדרי המינהל בבתי המדרש למורים (משרד החינוך והתרבות); הרשות לקבלנות משנה חרושתית (משרד המסחר והתעשייה).

בנושא רפואה מונעת בצה"ל נמסר לוועדה, על ידי אגף הפיקוח שבאוצר, על צעדים שנעשו לתיקון הליקויים. הוועדה מבקשת ממבקר המדינה לבדוק, באיוז מידה הושג התיקון.

הוועדה מדגישה במורת רוח, שלא נעשה צעד ממשי לקיום החלטות הכנסת מאז הדו"ח השנתי ה-11 בענין "מטענים במשאיות מעל לעומס המותר והבטיחות בדרכים" (משרד התחבורה). הוועדה שמעה מפי שר התחבורה, ששר התחבורה דאג, הציע לממשלה

בעניינים אלה, הצעות בשנת 1972 ושוב לאחרונה, אך לא היה דיון וטיפול בהצעות אלה. לפיכך, נקראת הממשלה להודיע לוועדה תוך 3 חודשים, על הצעדים שעשתה בנושא זה. כן פונה הוועדה למבקר המדינה שימשיך במעקב שוטף בנושא החמור והחשוב הזה וימסור לוועדה ידע בשעה מתאימה.

8. הערכת פעולותיו של אגף הפיקוח הכללי

הוועדה לענייני ביקורת המדינה מציינת בחיוב, את פעולתו של אגף הפיקוח הכללי במשרד האוצר, לתיקון הליקויים שהועלו על ידי הביקורת.

הוועדה קובעת, כי אגף הפיקוח הכללי במשרד האוצר, עושה בהתמדה הן לתיקון הליקויים והן להעלאת רמת המינהל בשיפור וייעול נוהלים ובפעולות הדרכה במשרדי הממשלה השונים, כל זאת ברוח המלצותיו של מבקר המדינה.

9. הערכת פעולות הביקורת

הוועדה לענייני ביקורת המדינה מציינת בהערכה רבה, את פעולתו המעמיקה של מבקר המדינה, שמצאה פרי ובטוי מלא בדין וחשבון השנתי מס' 24.

הוועדה מציינת במיוחד שדין וחשבון זה כלל ביקורת על פרשיות חשובות משל שנת 1973/74, המחייבות מפאת חשיבותן תשומת לב מידית של הכנסת.

הוועדה מאמצת ידי מבקר המדינה ועובדי משרדו בחתירתם המתמדת להעמקת תודעת השמירה הקפדנית על עקרונות החסכון והיעילות, טוהר המידות ותקינות המינהל.

הוועדה מצפה לכך שכל הגופים המבוקרים, יתייחסו למימצאי הביקורת בתשומת הלב הראויה להם ויפעלו בהתאם למסקנותיה.

**ביצוע הצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה
(עד 19.2.1974, ועדת הכספים) לדו"חות השנתיים
של מבקר המדינה כפי שאושרו על ידי הכנסת**

בדין וחשבון זה כלולים ממצאי ביקורת הנוגעים לביצוע הצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה (עד 19.2.1974, ועדת הכספים), כפי שאושרו על ידי הכנסת, לדינים וחשבונות קודמים של מבקר המדינה. נושאי ממצאים אלה, ההצעות שאליהן הם נוגעים, ומקומם בדין וחשבון שנתי זה הם כדלהלן:

דו"ח שנתי 24

תובלה בשעת חרום, עמ' 672.

פעולות תע"ש לשעת חירום, עמ' 857.

דו"ח שנתי 23

הלוואות תקציביות — הסדר בגין מימון מלווה מעבידים, עמ' 168.

מחסני המכס בנמל התעופה לוד, עמ' 202.

ביצוע חוק חינוך חובה, עמ' 356.

פעולות איכלוס, עמ' 646.

מינהל ומשק, עמ' 909.

דו"ח שנתי 22

התקשרויות להקמת מפעלים חדשים, עמ' 766.